

I(oan) Al(exandru) Brătescu-Voinești

Nicolăiță Minciună

Doamnei Elisa I. Brătianu

Niculăiță Gropescu, feciorul lui neica Andrei Gropescu, din cătunul Manga, comuna Măgureni, e un băiat cu judecată, blajin la vorbă, măsurat la mișcări și, nu știu cum să zic: dar sfios, ori prin urmare sfios.

În toate clasele primare, urmate la școala din Măgureni, a luat tot premiul întâi, spre bucuria și măgulirea părinților. Că, de! nu e lucru puțin, în ziua de Sîmpietru, în școala împodobită cu flori, s-auzi că strigă de colo: “Premiul întâi cu cunună, - Gropescu Nicolae”, să vezi pe domnul învățator că-i pune peste perișorul lui negru cununa de merișor, pe domnul primar că-i dă un teanc de cărți mîngîindu-l; și apoi să pleci pe linia satului, tu, mama de o parte, tatăl de alta, și între voi feciorul vostru, în văzul consătenilor, care zic cu dragoste: „să vă trăiască! și la mai mare!”

La sfîrșitul școlii, domnul învățator Irimescu a zis că e păcat, ca așa băiat cu tragere de inimă la învățatură să nu meargă mai departe; iar neica Andrei Gropescu, de la Sîmpietru pînă la Septembrie, s-a gîndit și s-a răsîndit în toate felurile, - a luat sfat și de la unul și de la altul.

Învățătorul i-a spus precum văzurăți; și tot așa își zicea și el în ceasurile de trudă și de obidă, cînd vedea că munca lui și a Stanei, neveste-si, n-avea nici un spor pentru casa lui împovărată de patru copii: Niculăiță de unsprezece ani, două fete gemene de trei și alt băiat în brațele Stanei.

Arendașul, conu Epaminonda, i-a spus că învățătura multă mai rău utraveste sufletul omului, că țere cheltuială mare și desgustă pe om de munca pămîntului; i-a dat și pildă pe Ghițică al popii, care a urmat la liceu șase clase și a ieșit un apelpisit și un derbedeu, de a speriat comuna; și tot așa își zicea și neica Andrei, cînd se gîndea la lipsa lui de mijloace și la ajutorul ce puteau să-i dea de aci încolo brațele lui Niculăiță. Că și dacă nu era prea voinic, dar era tare dibaci la mîna și moștenise de la bunică-su, moș Sandu Gropescu, aplecare la dulgherie.

După moartea bătrînului, sculele fuseseră urcate în podul casei, dar “iscoada de Niculăiță”, care la moartea bătrînului era un noduleț abia de patru ani, dase într-o zi peste ele; și cu toate dojenile mamă-si: “dă-te jos d-acolo, proclate, că dă tat-tu peste tine și-ți moaie oasele”, copilul - care acum își aducea aminte ca prin vis de unchiașul care lucrase stîlpii porții - cînd și cînd da fuga în pod la sculele bunicului. Și încet-încet, din glumă, din joacă, azi a făcut un scăunel, mîne o morișcă de speriet ciorile, care prăpădeau cireșul din coastă, - pînă cînd într-o zi, cînd s-a întîmplat de-a pierdut tat-su codîrla de la căruță: “Taică, îți fac eu una la fel”. Și s-a pus Niculăiță pe lucru și, din lemne vechi de prin curte, a făcut întîi cotocii, pe urmă spetezele și, după ce le-a încheiat frumos, a ieșit o codîrlă, de s-au crucit și tat-su și mamă-sa și vecinii...

Da, lipsa de mijloace, îndemînarea băiatului la dulgherie și teama părintelui de pierderea acestui ajutor de mare preț au dat greutate sfaturilor lui conu' Epaminonda; și a rămas Niculăiță acasă, la munca pămîntului.

De părut rău, lui nu i-a părut, că-i plăcea și munca la cîmp și mai ales dulgheria... La cîmp, cînd păzea boii cu alți băieți de seama lui, se juca el și cu ei; dar mai drag îi era să se răzlețească deoparte și să se uite cu băgare de seamă la ierburi și la lighioni. El era cel care-i învăța să scoată din găuri păianjini și greieri cu un glonțișor de ceară legat de ață.

(I. Al. Brătescu-Voinești, *Nicolăiță Minciună*, în Id., *Nuvele și povestiri*, ed. I. Apetroaie, Junimea, Iași, 1985, pp. 168-169)